

Nr 40.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål; given Stockholms slott den 25 januari 1935.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.

GUSTAF.

K. Schlyter.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.**

Härigenom förordnas, att lagen den 22 februari 1924 angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Är någon vid allmän underrätt tilltalad för brott, skall vid den rätt upptagas jämväl talan, som mot den tilltalade föres på grund av brott, begånget inom annan allmän underrätts domvärjo, såvida det kan ske utan men för utredningens fullständighet och det eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter finnes lämpligt; dock må ej på grund av vad nu sagts upptagas mål, för vilka i fråga om rätt domstol gälla särskilda, från stadgandena i 10 kap. 21 § rättegångsbalken avvikande föreskrifter.

Uppkommer i anledning av vad sålunda stadgats fråga om upptagande av talan vid domstol på grund av brott, begånget inom annan domstols domvärjo, ankomme på åklagare vid den förra domstolen ej mindre att, på framställning av åklagare vid den senare domstolen, vidtaga erforderliga åtgärder för åtalets anhängiggörande än även att utföra åklagartalan.

Varder i — — — är fråga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler fråga om *ändring i lagen den 22 februari 1924 angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål* samt anför därvid:

»Huvudregeln angående laga domstol i brottmål enligt 10 kap. 21 § rättegångsbalken — vilket lagrum äger tillämpning å alla brottmål utom sådana som på grund av särskilt stadgande skola upptagas vid specialdomstol — är att dessa mål skola handläggas och avdömas av allmän underrätt i den ort där den brottsliga gärningen blivit begången. I lagrummet lämnas tillika särskilda föreskrifter för det fall att en person begått brott inom olika domstolars domvärjo. Äro brotten av samma slag, skola de olika domstolarna i tur och ordning rannsaka, envar angående det inom dess domvärjo begångna brottet, samt pröva huruvida den tilltalade är saker till detta brott eller icke. Utmätandet av straff för de brott, till vilka den tilltalade förklarats saker, tillhör emellertid den domstol vid vilken den sista rannsakingen äger rum. Äro åter de särskilda, inom olika domkretsar begångna brotten icke av ensartad beskaffenhet, gör lagen en åtskillnad mellan olika fall. Om samtliga brotten äro 'ringa' — varmed torde förstås sådana brott för vilka allenast böter kunna ifrågakomma — skola de vart för sig ej blott handläggas utan även avdömas av domstolen i gärningsorten. Därest brotten eller något av dem varit av svårare beskaffenhet än sålunda angivits, skall den tilltalade enligt ifrågasvarande lagrum, jämfört med kungörelsen den 18 december 1823 sista punkten, efter rannsaking vid varje särskild domstol slutligt dömas av den domstol där han sist lagföres. Förfarandet i det senast berörda fallet kommer således att helt överensstämma med förfarandet i det fall att talan föres om ansvar för likartade brott begångna inom olika domstolsområden.

Från den angivna huvudregeln, att brottmål skola handläggas och prövas av domstolen i gärningsorten, gör lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om uppta-

gande av vissa brottmål ett undantag. Enligt denna lag äger nämligen allmän underrätt, där en person står under åtal för brott begånget inom dess domvärjo, att under vissa förutsättningar rannsaka och döma angående brott som av honom förövats inom annan allmän underrätts domvärjo. Förutsättningarna härför äro, att den tilltalade i målet hålles häktad samt att förfarandet kan ske utan men för utredningens fullständighet och det eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter finnes lämpligt. Lagen äger dock icke tillämpning då fråga är om brott som det tillkommer specialdomstol att handlägga.

Ur förarbetena till 1924 års lagstiftning må återgivas följande.

Vid 1921 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion (nr 207) däri hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen av förslag till sådan ändring av bestämmelserna i avseende å laga domstol i brottmål, att under vissa i motionen angivna förutsättningar rannsaking och dom måtte kunna ske vid annan domstol, än där den brottsliga gärningen ägt rum. Såsom förutsättningar för undantag från de allmänna bestämmelserna i 10 kap. 21 § rättegångsbalken angavs i motionen, att den tilltalade erkände de uppgivna brotten, att icke det oaktat åklagare, målsägande eller den tilltalade yrkade på rannsakingens verkställande inför domstol å de orter, där övriga brott skett, eller första domstolen ansåge att rannsakingen borde i vanlig ordning fortgå, att utredning och yttrande infordrades från vederbörande åklagare vid de domstolar, där eljest brottet skolat rannsakas, samt att förfarandet finge äga rum endast i avseende å bedömandet av vissa brott och i varje fall vissa grövre brott undantoges från möjlighet att avdömas annat än vid den domstol, inom vars domvärjo de blivit begångna. Jämväl ifrågasattes i motionen, huruvida förfarandet skulle tillämpas endast efter yrkande av högre åklagarmyndighet än den vid första domstolen fungerande.

Över motionen avgav första lagutskottet utlåtande (nr 28), vari utskottet hemställde att riksdagen måtte i anledning av motionen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida och under vilka förutsättningar vid sammanträffande av brott, begångna inom skilda domstolars domvärjo, rannsaking och dom finge äga rum vid allenast en av dessa domstolar, samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde giva anledning.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Över den skrivelse (nr 132), som riksdagen i enlighet härmed avlät, avgav processkommissionen den 11 maj 1921 utlåtande, däri anfördes, att det rådande förfarandet vid rannsaking med person, som samtidigt lagfördes för brott, förövade inom skilda domstolars domvärjo, obestriddigen i flera avseenden vore förenat med olägenheter. En förenkling av rättegångsförfarandet därutinnan syntes, då frågan endast rörde en detalj utan principiell betydelse, icke böra inverka menligt på den allmänna rättegångsreformen. Processkommissionen funne därför hinder icke möta mot att en ändring av gällande bestämmelser i förevarande ämne genomfördes.

Inom justitiedepartementet utarbetades därefter ett lagförslag i ämnet. Vid remissen till lagrådet den 3 mars 1922 anförde departementschefen i fråga om lagens tillämpningsområde, bland annat, att enligt förslaget lagen endast skulle gälla i fråga om mål, däri den tilltalade hölles häktad, ävensom att önskemålen om en förändring av förfarandet uteslutande rört sig om dylika mål och att något praktiskt behov ej heller syntes påkalla lagändringens utsträckande till att omfatta jämväl mål, i vilka den tilltalade befunne sig å fri fot.

Efter det lagen utfärdats anfördes i Kungl. Maj:ts cirkulär den 20 juni 1924 (nr 288) till åklagare- och polismyndigheterna i riket bland annat:

För vinnande av det med lagen avsedda syftet krävdes snabb samverkan mellan de åklagar- och polismyndigheter, vilka hade att verkställa utredning rörande de å skilda orter begångna brotten. Såväl den åklagare, vilken kunde komma att vid domstolen utföra en annan åklagares tjänstetalan, som vederbörande åklagare- och polismyndighet å annan ort måste tydligen vinnlägga sig om att den förre med största möjliga skyndsamhet erhöle underrättelse om det utom hans tjänsteområde begångna brottet samt tillgång till den utredning, som verkställts i orten för brottets begående. Jämväl vore av vikt, att då fråga uppkomme om upptagande av dylikt mål vid annan domstol än den, inom vars område brottet blivit begånget, yttrande föreläge från åklagaren vid sistnämnda domstol rörande sådana omständigheter, vilka kunde inverka på frågan om målets upptagande i den ordning nyss sagts. Kungl. Maj:t hade härmed velat anbefalla åklagar- och polismyndigheterna i riket att noggrant iakttaga vad sålunda på dem kunde ankomma för att omförmälda lag skulle erhålla den tillämpning som med densamma varit åsyftad.

Enligt förslag i processkommissionens den 15 december 1926 avgivna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning andra delen (statens offentliga utredningar 1926: 32) skulle i brottmål den rätt i regel vara behörig domstol, inom vars domkrets brottet timat. I vissa fall kunde enligt förslaget åtal anställas vid den rätt, där gärningsmannen hade sitt hemvist eller där han gripits eller eljest uppehöle sig. Dessa regler skulle vara underkastade viss inskränkning för det fall att någon förövat brott inom skilda domkretsar. I sådan händelse skulle åtal för brotten under närmare angiven förutsättning kunna anställas i ett sammanhang och, där så skulle ske, vore varje rätt som vore behörig domstol för något av brotten, laga domstol för dem alla. Processkommissionen anförde härutinnan bland annat:

Det vore tydligt, att gemensam handläggning i sådana fall, då en person begått flera brott, medförde betydande fördelar. Dessa gjorde sig uppenbarligen framför allt gällande, i den mån brottsligheten vore att bedöma såsom ett helt och enligt strafflagens bestämmelser ett gemensamt straff skulle utmätas för de brottsliga handlingarna, såsom fallet för närvarande vore hos oss, när de särskilda handlingarna vore att anse såsom fortsättning av samma brott eller när någon på en gång lagfördes för flera stölder, även om sammanhanget ej vore sådant, att fortsatt brott i egentlig mening föreläge. Men jämväl då de brottsliga gärningarna icke skulle bedömas på detta sätt, vore gemensam handläggning önskvärd. En klarare uppfattning vunnas av den brottsliges personlighet och över huvud rörande de omständigheter, som in-

verkade på målets bedömande ur subjektiv synpunkt. Förfarandet bleve enklare och snabbare samt ofta även billigare.

Dessa skäl för gemensam behandling av åtal för flera brott gällde även för det fall, att brotten vore begångna inom olika domstolars domvärjo. Att förvisningsförfarandet icke vore ägnat att befordra snabbhet och billighet låge i öppen dag. Det kunde väl icke bestridas, att för nu avsedda fall gemensam handläggning jämte ett strängt tillämpande av muntlighets- och omedelbarhetsprinciperna emellanåt kunde medföra olägenheter, särskilt för vittnen och målsägande, vilka vore avlägset boende från den tingsstad, där åtalet skulle utföras. Processkommissionen hade emellertid för åtskilliga fall berett möjlighet till bevisnings upptagande vid annan domstol än den, där huvudförhandlingen skulle äga rum. Dessa bestämmelser borde lämpligen i vidsträckt omfattning komma till användande för nu avsedda fall. Och härigenom torde de omförmälda olägenheterna ofta bliva i det väsentliga avhjälpda, om ock i stället muntlighetsprincipen komme att lida ett visst intrång.

Med hänsyn till de avsevärda fördelar, som gemensam handläggning av åtal mot samma person för flera brott medförde och de möjligheter processkommissionens förslag erbjöde att undgå de olägenheter, som av en sådan gemensam handläggning kunde följa i det fall, att brotten vore begångna under olika domstolars domvärjo, hade processkommissionen ansett sig böra, med någon utvidgning av den i 1924 års lag antagna grundsatsen, uppställa den allmänna regeln, att gemensam handläggning av åtal för flera brott emot samma person skulle, även om brotten vore begångna inom skilda domkretsar, äga rum, såvida det kunde ske utan avsevärd olägenhet. När brotten vore begångna inom olika domstolars domvärjo, borde envar av domstolarna vara behörig behandla åtalen. Detta förutsatte en nära samverkan mellan de olika åklagare, inom vilkas distrikt brotten blivit begångna. Beaktas borde därvid självfallet de berättigade intressen, som kunde förefinnas för talans anhängiggörande vid den ena eller den andra domstolen.

I en vid 1929 års riksdag inom första kammaren väckt motion (nr 104) hemställdes om sådan ändring i 1924 års lag att densamma måtte vinna tillämpning å brott som fölle under allmänt åtal, oavsett huruvida den tilltalade hölles i målet häktad. Beträffande ifrågavarande lagstiftning anfördes i motionen bland annat:

Lagstiftningen i fråga hade i tillämpningen visat sig synnerligen ändamålsenlig och gagnelig. På grund av de strävanden, som samtidigt gjort sig gällande att undvika häktning, där sådan ej varit oundgängligen nödvändig, hade emellertid i allt större utsträckning förekommit, att i fall, då häktning förr var det vanliga, personer tilltalats, särskilt för tjuvnadsbrott, utan att vara häktade. Icke sällan hade dylika tilltalade begått brott inom olika domstolars domvärjo, och förekomme då förvisning från den ena domstolen till den andra på alldeles samma sätt som när de vore häktade. Olägenheterna därav bleve också i viss mån desamma. Visserligen bleve det ej staten, som finge bekosta resorna mellan rannsaktionsorterna, men dessa kostnader kunde bliva än mera kännbara för den enskilde. Och olägenheten av att den ena domstolen skulle utmäta straffet med stöd av den föregående domstolens protokoll och sakerförklaring vore alldeles densamma, vare sig de tilltalade vore häktade eller ej. Alldeles särskilt meningslös framträdde den nuvarande ordningen, när på grund av bestämmelserna om forum rannsaking med samma personer måste anställas både vid en rådhusrätt och vid en häradsrätt med säte

i samma stad blott därför att den tilltalade begått tjuvnadsbrott på båda sidor om stadsgränsen. Ingen praktisk olägenhet kunde i dylika fall följa av att samma möjlighet till enhetlig rannsaking öppnades i fråga om icke häktade som den redan genomförda i fråga om häktade. Dock torde böra förut sättas, att brottet hörde under allmänt åtal.

Första lagutskottet, till vilket motionen hänvisades, anförde i avgivet utlåtande (nr 9) i huvudsak följande:

De av processkommissionen framhållna fördelarna av en gemensam handläggning funne utskottet uppenbara. Genom 1924 års lag hade ock gemensam handläggning möjliggjorts beträffande mål, däri den tilltalade hölles häktad. Att de till förmån för en gemensam handläggning åberopade skälen icke gjorde sig gällande enbart beträffande sådana mål, vore emellertid givet. I själva verket torde det ur principiell synpunkt vara mindre riktigt att låta reglerna om forum i brottmål bero av att den tilltalade vore i målet häktad. Med hänsyn till de från alla håll vitsordade goda verkningarna av 1924 års lag, syntes det utskottet förtjänt av övertvägande, huruvida icke en utvidgning av lagens tillämpningsområde med fördel skulle låta sig genomföra. Att de svårigheter, som ofta vidlådde en partiell förändring på processlagstiftningens område, skulle särskilt framträda vid försök att bereda 1924 års lag ökad räckvidd, torde icke behöva befaras, då den princip, som det gällde att främja, redan vore införd i lagstiftningen och befunnits gagnelig. Avgörande för frågan om lagen borde erhålla utsträckt tillämplighet, vore emellertid det behov, som kunde föreligga av gemensam handläggning utav åtal mot på fri fot varande personer för brott, begångna inom skilda domkretsar. — Utskottet tillstyrkte vidtagandet av åtgärd i motionens syfte, men funne ytterligare utredning erforderlig. Därvid borde beaktas, att vissa erinringar torde kunna framställas mot den föreslagna begränsningen av lagens tillämpningsområde till brott, hörande under allmänt åtal. Sålunda skulle lagen med den föreslagna lydelsen omfatta även sådana under allmänt åtal hörande brott, vilka vid den första domstolen ej åtalats av allmän åklagare utan av målsäganden. I ett avseende skulle lagen också med en dylik lydelse få mindre räckvidd än den nu ägde, i det att lagen ej skulle få tillämplighet i det fall, att en person åtalats och häktats för ett brott, som ej lydde under allmänt åtal, t. ex. vårdslöshet i konkurs. Dylika erinringar skulle väl undvikas, därest lagen komme att avse allenast sådan talan, som utfördes av allmän åklagare, oavsett om brottet hörde under allmänt åtal eller icke, men utskottet ville ifrågasätta, om en dylik begränsning vore lämplig eller om lagens räckvidd borde bestämmas på annat sätt.

I en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes på anförda skäl, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Första kammaren biföll reservationen, under det att andra kammaren biföll utskottets hemställan; frågan förföll alltså.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 januari 1934 har föreningen *Sveriges stadsfiskaler* hemställt om sådan ändring av 1924 års lag att densamma måtte kunna tillämpas jämväl å åtalade, som ej vore häktade. Föreningen har därvid framhållit, bland annat, att ifrågavarande lag visat sig vara synnerligen välbetänkt och praktisk, varigenom den medfört betydande fördelar av såväl ekonomisk art som i andra avseenden.

Inom justitiedepartementet har sedermera verkställts en förberedande utred-

ning angående utvidgning av 1924 års lags tillämpningsområde i föreslagen riktning. Vid under hand gjorda förfrågningar hos statspolisen och enstaka åklagare anmäldes därvid omedelbart ett femtiotal under år 1934 och närmast föregående år inträffade fall, i vilka den nuvarande begränsningen av lagen till att avse allenast mål däri någon hölles häktad ansetts vara till uppenbar nackdel, i främsta rummet för den tilltalade. Förvisning från en domstol till en annan hade i stor utsträckning måst förekomma för sådana brott som tjuvnad, bedrägeri och förskingring ävensom i ett par fall vid sedlighetsbrott. Av olika anledningar — i åtskilliga fall den tilltalades ungdom — hade vederbörande åklagare icke ansett sig böra företaga häktning, med påföljd att den tilltalade och stundom även hans målsman måst underkasta sig besvär och kostnader för inställelser vid domstolar utanför hemorten. Fall hade jämväl förekommit då den tilltalade saknat medel för bekostande av sin resa till de olika tingsställena, vilket haft till följd att han genom polismyndighetens försorg hämtats till rätten. I dylika fall hade otvivelaktigt kostnaderna härför kommit att stanna å statsverket. Det hade vidare inträffat att — sedan de häktade medlemmarna i en tjuvliga redan vid första rättegångstillfället slutligt dömts för samtliga av dem inom olika domstolars domvärjo begångna tjuvnadsbrott — en minderårig, på fri fot varande delaktig måst förvisas för fortsatt rannsaking vid annan domstol. Lika otillfredsställande hade det fall tett sig då vederbörande åklagare, som på grund av bland annat sjukdom hos brottslingen icke ansett sig böra häkta honom för de begångna brotten — ett 15-tal smärre bedrägeribrott i olika kommuner i de tre nordligaste kustlänen — nödgats instämma honom till de särskilda domstolarna. Understundom syntes häktning hava ägt rum huvudsakligen i syfte att underlätta rättegångsförfarandet för brottslingen. Detta torde hava varit förhållandet med en person som vari delaktig i ett antal smärre stölder, begångna inom fem olika domsagor. Denne tilltalade erhöll villkorlig dom. Likartat var förhållandet med en liga av unga pojkar, som begått stölder inom flera domsagor i Stockholms län ävensom inom Stockholms stads område. Av samtliga åtta häktade erhöilo sex villkorlig dom. Det framhölls i fråga om sistnämnda fall, att det icke vore någon enstaka företeelse.

I anslutning till denna undersökning har utarbetats en *promemoria* i ämnet jämte *utkast till lag om ändrad lydelse av 1924 års lag*. Enligt detta utkast skulle den i första stycket stadgade begränsningen av lagen till att avse allenast mål däri någon hölles häktad utgå. Andra stycket hade i utkastet givits det innehåll att där, efter vad i första stycket sades, vid domstol fråga uppkomme om upptagande av talan på grund av brott, begånget inom annan domstols domvärjo, det skulle ankomma på åklagaren vid den förra domstolen ej mindre att, på framställning av åklagare vid den senare domstolen, vidtaga erforderliga åtgärder för åtalets anhängiggörande än även att utföra åklagar-talan. Sistnämnda ändring betingades av önskemålet att i de fall, då den förändrade forumregeln skulle vinna tillämpning, åklagaren vid rannsakingssdomstolen skulle kunna instämma den tilltalade för det inom annan domstols domvärjo begångna brott varom fråga vore. — Tredje stycket i 1924 års lag lämnades i förenämnda utkast oförändrat.

Över promemorian och lagutkastet hava *yttranden* avgivits av justitiekanslersämbetet, hovrätterna, processlagberedningen samt överståthållarämbetet och länsstyrelserna ävensom styrelsen för envar av föreningen Sveriges härads-hövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges landsfiskaler och Sveriges advokatsamfund.

Förslaget har i de flesta yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Vid flertalet yttranden från länsstyrelserna hava fogats utlåtanden från vederbörande landsfogdar vilka biträtt förslaget. Enstaka myndigheter hava, under anslutning till förslaget i princip, funnit sig böra framställa vissa erinringar mot utformningen av detsamma. I några yttranden har därjämte ifrågasatts meddelandet av ytterligare bestämmelser angående tillämpningen av ifrågasvarande lagstiftning.

Processlagberedningen har tillstyrkt en lagändring i anslutning till de i promemorian angivna grunderna samt till närmare belysning av den föreliggande frågan anført:

Såsom processkommissionen i sitt år 1926 avgivna betänkande framhållit, innebure gemensam handläggning vid domstol av åtal för brott, som av samma person föröfvats inom olika domkretsar, betydande fördelar. Särskilt framträdde dessa i de fall, då de brottsliga gärningarna vore att bedöma såsom fortsatt brott och gemensamt straff sålunda skulle ådömas. Att för möjliggörande härav låta annan domstol än den, där den tilltalade lagförts för gärningen, utmäta straffet, vore ur processuell synpunkt icke tillfredsställande. I den mån huvudförhandlingen vid domstolarna efter genomförande av en rättegångsreform byggdes på muntlighet och omedelbarhet, komme olägenheterna av ett dylikt förvisningsförfarande att bliva än mera påtagliga. Jämväl i de fall, då särskilda straff skulle utsättas för de olika brottsliga handlingarna, kunde det emellertid ofta vara lämpligt, att åtalen handlades vid en och samma domstol. Denna erhöle härigenom ökade förutsättningar att, särskilt vid straffmätningen, taga hänsyn till samtliga omständigheter, som vore av betydelse för bedömning av den tilltalades brottslighet. I regel bleve ock förfarandet enklare och snabbare. Arbetet för åklagare och domstolar minskades, och det allmännas kostnader kunde härigenom nedbringas. Även för den tilltalade vore det i allmänhet mindre betungande att svara vid allenast en domstol och att få sin brottslighet bedömd i ett sammanhang.

Å andra sidan finge det ej förbises, att till grund för den i vår rätt, liksom i utländska processlagar, uppställda huvudregeln, att brottmål skall prövas av domstolen i den ort, där den brottsliga gärningen föröfvats, låge starka sakliga skäl. Vid nämnda domstol funnes i regel de bästa förutsättningarna att erhålla en tillförlitlig utredning. Målsägande och vittnen funnes i allmänhet i orten. Domstolen ägde kännedom om de lokala förhållandena och kunde genom syn på platsen skaffa sig ytterligare kunskap därom. Särskilt för den tilltalade vore det ofta lättare att vid denna domstol förebringa den bevisning han ville åberopa till sitt försvar.

Huru de antydda intressena lämpligen borde vägas mot varandra kunde vara föremål för delade meningar. Genom 1924 års lagstiftning i ämnet undanröjdes de allvarligaste olägenheterna av huvudregeln, att brottmål skulle handläggas av domstolen i gärningsorten. Emellertid syntes det därvid uppställda villkoret för sammanförande av åtal, att den tilltalade i målet vore häktad, ha givit lagen en alltför begränsad räckvidd. Enligt den i promemorian åberopade utredningen torde ej sällan fall förekomma, då det skulle vara lämpligt att till gemensam handläggning upptaga olika åtal ehuru den

tilltalade icke häktats. Antalet dylika fall kunde antagas komma att växa i den mån häktningsinstitutet sparsammare användes. För dessa fall medförde den nuvarande ordningen stundom olägenheter, likartade med dem, som för-
anledde 1924 års lagstiftning. Då tilltalad, som befunne sig å fri fot, ofta saknade medel att inställa sig vid de olika domstolar, där åtalen mot honom skulle handläggas, och han på grund härav måste hämtas till rätten, uppstode för det allmänna betydande kostnader. Tilltalad, som utan hämtning komme tillstädes, finge för sin inställelse vidkännas kostnader och besvär, som besparats honom, därest han tagits i häkte. Såsom i promemorian anförts, torde i vissa fall häktning ha skett allenast i syfte att för den tilltalade underlätta rättegångsförfarandet.

Vid nu anförda förhållanden torde det vara lämpligt att såsom i promemorian föreslagits den i 1924 års lag givna möjligheten att vid domstol upptaga åtal för brott, begånget inom annan domstols domvärjo, utsträcktes att gälla jämväl då den tilltalade icke vore häktad. En förändring i denna riktning innebure endast en utsträckt tillämpning av den princip, som godtagits genom 1924 års lagstiftning. Den stode även i överensstämmelse med den ordning, som syntes böra gälla efter genomförande av en rättegångsreform, och kunde därför icke föregripa det pågående reformarbetet. Emellertid vore det tydligt, att möjligheten till gemensam handläggning av åtal mot icke häktad person måste begagnas med större försiktighet än då fråga vore om häktad. Vore den tilltalade häktad, åtnjöte han i regel biträde av försvarare, som hade till uppgift att tillvarataga hans intresse. På hans begäran torde ock åklagaren i allmänhet sörja för inkallande av de vittnen eller förebringande av den bevisning i övrigt, som han ville åberopa. För tilltalad, som befunne sig å fri fot, kunde det däremot ofta vara vanskligt att vid annan domstol än den, inom vars område brottet förövats, till sitt försvar få fram erforderlig bevisning. Gemensam handläggning borde därför äga rum endast i sådana fall, då den tilltalades intressen icke därigenom kunde antagas bliva åsidosatta. Då i lagen föreskrevs, att gemensamt upptagande kunde ifrågakomma allenast då det kunde ske utan men för utredningens fullständighet och det eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter funnes lämpligt, framginge emellertid därav domstolens skyldighet att taga behörig hänsyn till omständigheter av nyss angivet slag.

Liksom i 1924 års lag vore jämväl enligt utkastet gemensam handläggning av olika åtal tillåten oberoende av om åtal väcktes av åklagare eller allenast av målsägande. Med den begränsning som 1924 års lag erhöi torde denna ståndpunkt icke ha varit av större praktisk betydelse. Förhållandena bleve i viss mån annorlunda efter den nu föreslagna utvidgningen. Visserligen uppstode icke några olägenheter för målsäganden, enär han ägde välja, huruvida han skulle anhängiggöra talan vid domstolen i gärningsorten eller vid domstol, där annat åtal mot brottslingen upptoges. Däremot kunde det för den tilltalade vara betungande att svara vid den domstol, som valdes av målsäganden. Det skulle därför kunne ifrågasättas att begränsa möjligheten till gemensam handläggning till de mål, däri talan fördes av allmän åklagare. Tillräckliga skäl för en sådan avvikelse från den princip, som redan upptagits i 1924 års lag, torde dock icke föreligga. Man torde kunna räkna med att domstolarna med stöd av de förut angivna villkoren för anordnande av gemensam handläggning skulle avslå framställning därom, då sådan handläggning skulle kunna försvåra tillvaratagandet av den tilltalades intressen.

Jämväl justitiekanslersämbetet har tillstyrkt en lagändring i föreslagen riktning samt anført:

Det syntes uppenbart att den föreslagna utvidgade tillämpningen av 1924 års lag kunde icke blott vara till gagn för själva processen utan även, och icke minst, bereda påtagliga praktiska fördelar för såväl domstolar som parter å ömse sidor. Främst torde förslaget bliva av betydelse vid sammanträffande av brott av allvarligare natur, och — oberoende av brottens svårare eller ringare beskaffenhet — i allmänhet där brottsliga handlingar vore att behandla såsom fortsatt brott. Från justitiekanslersämbetets verksamhet på senare tid kunde såsom exempel av det senare slaget nämnas uppkommen fråga om åtal för illojal reklam, bedriven genom likalydande annonser i ett stort antal, å spridda orter utgivna tidningar. Understundom kunde ett sammanförande under gemensamt forum vara till fördel jämväl i andra fall; dock torde här oftare än beträffande häktade inställa sig skäl som talade mot en dylik sammanföring. Sådana omständigheter bleve emellertid beaktade genom de i nu gällande lagen uppställda, i förslaget bibehållna villkoren för sammanföring, och domstolen hade att ex officio pröva huruvida dessa vore uppfyllda.

Ämbetet föreställde sig att den nya forumregeln endast i undantagsfall kunde bliva tillämplig där ansvarstalan fördes enbart av målsägare och knappast annat än där de olika brotten riktat sig mot en och samma person. Något principiellt skäl att från regelns tillämpning utmönstra talan av målsägare föreläge dock icke. Att den nya vägen öppnades även för enskild person (målsägare), syntes icke giva anledning till betänksamhet, då ju domstolen vid prövning av forumfrågan hade att taga hänsyn till bland annat den tilltalades intresse.

Lämpligheten av den föreslagna lagändringen har jämväl understrukits i åtskilliga andra yttranden. Av vissa länsstyrelser har framhållits, bland annat, att lagändringen skulle för såväl åklagare som tilltalade otvivelaktigt medföra stora fördelar och att den vore till gagn icke minst med hänsyn till önskvärdheten av ett så snabbt rättegångsförfarande som möjligt samt rättegångens förbilligande. Styrelsen för föreningen Sveriges härads-hövdingar har funnit beaktansvärda skäl tala för ifrågasatt förslag, och av styrelsen för föreningen Sveriges landsfiskaler har detsamma betecknats såsom synnerligen välbetänt och praktiskt.

Mot den ifrågasatta utvidgningen av 1924 års lags tillämpningsområde sådan den kommit till uttryck i departementsförslaget hava betänkligheter anförts av Svea hovrätt, överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Uppsala län. — Svea hovrätt har sålunda anført, bland annat:

Förslaget avsåge en sådan ändring av nämnda lag att möjlighet för gemensam handläggning av åtal skulle, oberoende av häktning, stå öppen utan annat allmänt förbehåll än det jämväl enligt nuvarande avfattning gällande, nämligen att sådan handläggning kunde äga rum utan men för utredningens fullständighet och eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter funnes lämplig. Om åt lagen gäves en så allmän räckvidd, komme uppenbarligen synnerlig vikt att ligga vid prövningen därav att den gemensamma handläggningen ej kunde förväntas lända till men för utredningen eller eljest föranleda övervägande olägenheter. Särskilt vid ansvarstalan av målsägande måste domstolen noga pröva, att den tilltalades intressen ej skulle äventyras genom målets upptagande. Beträffande mål, däri talan fördes av åklagare, måste å andra sidan hänsyn tagas till de ökade kostnader och andra olägenheter, som

för målsäganden kunde uppstå, om målet droges från domstolen i den ort, där brottet blivit begånget.

Enligt hovrättens mening vore de fall, för vilka lagens nuvarande avfattning ej lämnade erforderligt utrymme, jämförelsevis fåtaliga. Då det uppenbarligen vore angeläget att domstolarna ej utan vägande skäl ställdes inför en ömtålig diskretionär prövning av forumfrågan, vore det enligt hovrättens mening önskvärt, att den föreslagna lagändringen bättre anpassades efter det yppade behovet. Hovrätten insåge väl, att lagtekniska svårigheter härutinnan mötte, men hemställde till närmare övervägande, huruvida icke lagens tillämplighet kunde begränsas till fall, då den tilltalade vore häktad eller eljest ställts under åtal för brott av viss grövre art. Skäl syntes även föreligga att göra tillämpligheten beroende av att talan i det ursprungliga målet fördes av allmän åklagare.

Överståthållarämbetet har inledningsvis framhållit, att ämbetet vid åtskilliga tillfällen kunnat konstatera olägenheterna av nuvarande begränsning av tillämpningsområdet för 1924 års lag och att ämbetet icke hade någon principiell erinran mot en utvidgning därav. Under hänvisning till den vid 1929 års riksdag väckta motionen¹ har överståthållarämbetet emellertid ansett ändringen i lagen böra så till vida inskränkas att lagen erhöles tillämpning allenast å brott som fölle under allmänt åtal. Till stöd för en sådan begränsning åberopade överståthållarämbetet särskilt de rent processuella svårigheter, som ett längre gående avsteg från forumregeln i 10 kap. 21 § rättegångsbalken kunde befaras medföra.

Överståthållarämbetet har i sitt yttrande därefter behandlat spörsmålet, i vad mån betryggande garantier kunde skapas till skydd för enskildas, framför allt målsägandenas, berättigade intressen, samt därvid anfört, bland annat:

Detta spörsmål finge en helt annan karaktär i fråga om mål, däri den tilltalade vore å fri fot, än beträffande mål rörande häktade. I mål av sistnämnda art trädde domstolens prövningsrätt i funktion i samma ögonblick, som åklagarens talan genom muntligt yrkande vid domstol anhängiggjordes, och något inkallande till domstolen av vederbörande målsägande torde därför icke äga rum. Om domstolen avvisade åklagarens yrkande om utvidgning av åtalet, hade målsäganden därför ej heller nödgats underkasta sig en resultatlös inställelse. Annorlunda torde förhållandet kunna befaras bliva i mål beträffande å fri fot varande personer. Enligt remitterade förslaget vore avsett, att åklagaren skulle äga vid domstol utfä stämning — eller själv utfärda sådan — för brott, begånget inom annan domstols domvärjo, utan att därvid någon prövning från domstolens sida ägde rum av frågan, huruvida den nyinstämnda talan borde därstädes upptagas. Denna prövning vore avsedd att äga rum först vid den senare tidpunkt, då den nyinstämnda talan första gången förekomme inför domstolen. Därest domstolen härvid beslutade att icke upptaga det nyinstämnda målet, kunde vederbörande målsägande, därest dessa blivit inkallade — och så torde väl i regel vara händelsen, därest ej bestämmelser häremot utfärdades — komma att drabbas av den icke ringa olägenheten, att onödigtvis hava nödgats iakttaga inställelse vid en kanske långt från deras hemvist belägen domstol.

Utövandets av den diskretionära prövningsrätt, som redan nu vore tillagd domstolen, komme säkerligen att bliva av betydligt större vikt än vad hit-

¹ Jfr sid. 6.

tills varit fallet, därest ifrågavarande lagstiftning utvidgades att avse jämväl å fri fot varande personer. I samband med denna utvidgning skulle emellertid enligt remitterade utkastet prövningsrätten komma att till icke obetydlig del faktiskt läggas, icke i domstolens utan i vederbörande åklagares hand; det bleve ju åklagaren ensam, som skulle avgöra, om stämning borde uttagas eller ej, samt ofta därjämte, huruvida målsägande skulle inkallas eller icke. Det syntes överståthållarämbetet kunna ifrågasättas, huruvida en sådan anordning kunde vara önskvärd och lämplig.

Slutligen har länsstyrelsen i Uppsala län i denna del anfört:

Att beträffande vissa brottmål gemensam handläggning och gemensamt avgörande underlättade ett riktigt bedömande syntes otvivelaktigt, men det torde kunna ifrågasättas om icke i detta avseende rådde gradskillnad mellan svårare och ringa brott. Ur bedömnings synpunkt ägde det underordnad vikt, om brott, på vilka allenast kunde följa böter, erhöles gemensam handläggning eller icke. Enklare och snabbare bleve avgörandet efter all sannolikhet, om varje brott behandlades av den domstol, inom vars krets brottet blivit begånget. Då den remitterade promemorian framhölle, att ett nytt praktiskt behov av gemensam handläggning framkallats av den minskade användningen av häktningsförfarandet under senare år, borde erinras att de omtalade fallen, då häktning underlätits och därigenom handläggning vid skilda domstolar kommit att ske, varit sådana, då häktning kunnat äga rum. Mot den av länsstyrelsen gjorda anmärkningen kunde visserligen invändas, att det bleve i första rummet åklagarens och i andra rummet domstolens sak att efter lämplighetsgrunder avgöra, när gemensam handläggning borde medgivas och att vid denna prövning bagatellmål komme att lämnas åsido. Det förefölle dock vara riktigare att i lagens beskrivning på det extraordinära förfarandet icke indraga mål, på vilka man förutsatte att förfarandet icke i verkligheten komme att användas. En begränsning till brott för vilka frihetsstraff kunde ådömas, syntes därför böra ske. Även om så skedde, torde lagens avfattning böra tydligare angiva, att hänsyn skulle tagas till de viktiga intressen, som kunde tala mot sammanföring av processen vid en domstol. Den tilltalade torde eljest kunna få svårare att förebringa utredning.

Mot den föreslagna lydelsen av andra stycket av lagen hava i några yttranden erinringar gjorts. Det har sålunda framhållits, att någon jämkning i avfattningen vore erforderlig till förebyggande av tolkningen att åtal för brott, begånget utom en domstols domvärjo, skulle kunna anhängiggöras först sedan talan å ett inom dess domvärjo begånget brott blivit vid domstolen upptagen. Justitiekanslersämbetet har i detta sammanhang framhållit, att det syntes naturligt att en, såsom ofta torde bliva fallet, i ett sammanhang företagen utredning om en serie brott på olika orter — efter samverkan mellan åklagarna — resulterade i en gemensam stämning för hela brottskomplexet. Överståthållarämbetet som jämväl uttalat sig i denna riktning har tillika ifrågasatt lämpligheten av en föreskrift om att, därest åtal anhängiggjordes genom dylik gemensam stämning, stämmningsansökningen eller — om åklagaren själv utfärdade stämningen — dennas innehåll skulle klart angiva inom vilka domstolars domvärjo de brott vore begångna som talan avsåge. — Vidare har styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar framhållit att då 1924 års lag avsåges skola gälla även mål i vilka endast

enskild part ägde föra talan men missförstånd härutinnan syntes kunna uppstå genom de i andra stycket meddelade föreskrifterna rörande utförande av åklagartalan, detta missförstånd borde undanröjas genom någon jämkning i andra styckets avfattning.

Beträffande lagens tillämpning hava, på sätt förut antytts, några myndigheter förordat utfärdandet av ytterligare bestämmelser härom. Länsstyrelsen i Malmöhus län har sålunda anfört i denna del:

Genom en utvidgning av ifrågavarande stadgande så, att det komme att avse icke endast brott, där den tilltalade hölles häktad, utan även andra brott framträdde en oegentlighet, som grundade sig på godtyckligheten i fråga om valet av domstol. Så länge gemensam handläggning endast förekommit beträffande häktad, hade uppenbarligen tillfälle till ett godtyckligt avgörande av forumfrågan icke funnits i någon framträdande grad, i det att det för vederbörande åklagare i regel gällt att så snart som möjligt försäkra sig om den brottsliges person och, sedan detta skett, fortast möjligt få honom rannsakar, oavsett om han begått brott även inom annat distrikt. När stadgandet om gemensam handläggning nu utsträcktes att avse även icke häktade, uppkomme emellertid den situationen att åklagarna i de olika distrikt, vari brottet eller brotten begåtts, ofta bleve i tillfälle att under längre eller kortare tid, utan att åsidosätta sin tjänsteplikt, förhandla med varandra i frågan, varest åtalet borde anställas. Att dylika förhandlingar kunde sluta med ett fullständigt godtyckligt och måhända oriktigt avgörande, torde få antagas samt måste anses otillfredsställande. Men lika betänkligt vore att dessa förhandlingar kunde draga ut på tiden och således fördröja åtalet. Länsstyrelsen ville icke heller underlåta — därvid byggde länsstyrelsen på direkt erfarenhet — att framhålla att det nog någon gång komme att inträffa att vederbörande domare sökte skjuta ifrån sig handläggning av ett mål, som lika gärna kunde upptagas av annan domstol. Länsstyrelsen förutsatte att det skulle bli möjligt att genom särskilda bestämmelser förebygga de av länsstyrelsen befarade olägenheterna.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har framhållit att regler för lösandet av eventuellt uppkommande meningsskiljaktigheter mellan olika åklagare i fråga om de nya bestämmelsernas tillämpning skulle kunna givas genom tillägg till förenämnda cirkulär den 20 juni 1924 till åklagare- och polismyndigheterna i riket.¹

Slutligen har överståthållarämbetet funnit tveksamhet möjligen kunna uppkomma i fråga om rätten till åklagarandelar i böter för brott, begånget inom annan domstols domvärjo än den där talan för brottet fördes. Detta spörsmål hade visserligen behandlats av dåvarande departementschefen vid remissen till lagrådet den 3 mars 1922, men enligt överståthållarämbetets mening vore det måhända önskvärt att härutinnan uttryckliga direktiv gaves för rikets åklagare.

**Departements-
chefen.**

Det undantag från den allmänna huvudregeln, att brottmål skola handläggas av domstolen i den ort där brottet begåtts, vartill 1924 års lag be-reder möjlighet, har under de år lagen varit i tillämpning visat sig vara till stort gagn. Med stöd av nämnda lag har i fall, då brott inom flera allmänna underretters jurisdiktionsområden förövats av person som i anledning därav

¹ Jfr sid. 5.

häktats, det rättsliga förfarandet kunnat bedrivas snabbare och göras mindre kostsamt än annars skulle blivit förhållandet. Vid lagens tillkomst ansågs något praktiskt behov icke föreligga att utsträcka den förändrade forumregeln att gälla jämväl beträffande mål, i vilka den tilltalade befunde sig på fri fot. Situationen torde emellertid därefter hava i viss mån blivit en annan, huvudsakligen till följd av den minskade användningen av häktningensinstitutet som under senaste tiden gjort sig märkbar. Då åklagarmyndigheterna sålunda av humanitära eller andra skäl numera såvitt möjligt underlåta att företaga häktning, har därmed också den praktiska användbarheten av 1924 års lag minskats.

Av de i departementspromemorian anförda exemplen torde ock framgå, att en utvidgning av 1924 års lag till att avse jämväl icke häktade personer är av behovet påkallad. Till nämnda exempel kunna läggas fall som återopats i åtskilliga av de i ärendet avgivna yttrandena. Den verkställda utredningen läser giva vid handen, att den begränsade räckvidden av lagen varit till men närmast för de tilltalade. Dessa hava nämligen, i de fall där häktning icke ansetts böra ifrågakomma för något av de brott för vilka de haft att svara, åsamkats ökade kostnader och besvär på grund av skyldigheten att iakttaga inställelse vid de olika domstolarna. Icke sällan har en tilltalad till följd av brist på medel nödgats underlåta att iakttaga inställelse vid en eller flera domstolar utanför hemorten. I dylika fall har han på det allmännas bekostnad måst hämtas till rätten. Det läser även hava förekommit att, oaktat häktning i visst fall knappast kunnat anses ur saklig synpunkt erforderlig, sådan likväl tillgripits för att därigenom bereda den tilltalade den processuella förman som 1924 års lag erbjuder.

Uppenbarligen inverkar jämväl den relativt begränsade användbarheten av 1924 års lag menligt ur arbetssynpunkt för åklagar- och domstolsmyndigheterna till följd av det förvisningsförfarande som ofta måste äga rum. Olägenheterna härav äro särskilt påfallande i fråga om de ingalunda sällsynta fall då en tilltalad begått ett större antal smärre tillgrepps-, bedrägeri- eller förskingringsbrott inom olika domkretsar.

Ur principiell synpunkt torde icke vara något att erinra mot en sådan utvidgning av 1924 års lag som här avses. Med grundsatsen att domstolsbehörighet skall vara avhängig av huruvida brottet begåtts inom domstolens jurisdiktionsområde har redan genom lagens nuvarande lydelse brutits på ett avgörande sätt. Vad som nu ifrågasättes är i det stora hela allenast en anpassning av lagen efter förhållandena sådana de utvecklats sig. Bland de i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna har ock full enighet rått beträffande lämpligheten av en lagändring i angiven riktning. Den i departementspromemorian föreslagna utvidgningen har emellertid synts några myndigheter för vittgående. Det har sålunda ifrågasatts, bland annat, huruvida icke forumregelns tillämpning borde göras beroende av det vid rannsakningsdomstolen anhängiga brottets svårighetsgrad eller av brottets natur i åtalshänseende eller av den omständigheten huruvida i det särskilda fallet talan skulle föras av allmän åklagare eller ej. Vad härutinnan anförts torde

dock icke böra föranleda ändring i förslaget. I fråga om de 'ringare' brotten torde, såsom och framgår av justitiekanslersämbetets yttrande, den förändrade forumregeln icke vara utan betydelse. Detsamma måste anses gälla även med avseende å målsägandebrott och brott vilka, ehuru de lyda under allmänt åtal, likväl påtalas allenast av enskild målsägande. Beträffande dessa senare fall må även tilläggas att man med en regel som uteslöte dem från lagens tillämpningsområde i viss mån skulle — utan tillräckliga skäl — frångå en princip som redan gäller enligt 1924 års lag. Någon grundad anledning att befara olägenheter för den tilltalade av att bibehålla förslagets regel oförändrad torde icke föreligga. Jag vill härutinnan — lika med processlagberedningen och justitiekanslersämbetet — erinra om domstolens skyldighet att ex officio pröva huruvida de i lagen uppställda, förhållandevis stränga villkoren för sammanföring av de olika målen äro för handen. Icke heller lär det med fog kunna göras gällande att målsägandenas berättigade intressen icke skulle i den utvidgade lagstiftningen å förevarande område bliva tillräckligt skyddade.

För det ytterligare avsteg från gällande forumregler i 10 kap. 21 § rättegångsbalken varom här är fråga bör sålunda gälla allenast den nuvarande begränsningen, att ett brott begånget utanför rannsakningsdomstolens domvärjo får upptagas av denna, då det kan ske utan men för utredningens fullständighet och eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter finnes lämpligt.

Då i de av 1924 års lag med dess nuvarande lydelse omfattade fallen den tilltalade alltid är personligen tillstädes vid rätten, anhängiggöres åtal för inom annan domstols domvärjo begånget brott allenast genom ett mot honom vid rannsakningsdomstolen av där tillstädesvarande åklagare eller målsägande framställt ansvarsyrkande. Bortfaller nu det för lagens tillämplighet stadgade villkoret att den tilltalade skall vara häktad, erfordras uppenbarligen ett stadgande, enligt vilket tilltalad kan *instämmas* till rannsakningsdomstolen för brott begångna utom dess domvärjo. Då fråga är om talan som skall utföras av allmän åklagare, synes stämningförfarandet enklast kunna ske i den form, att åklagaren i den ort där brottet är begånget hos åklagaren vid rannsakningsdomstolen begär utfärdande av stämning till densamma för det brott varom fråga är. Mot den i förevarande hänseende i departementsförslaget upptagna bestämmelsen synes intet vara att erinra.

Med den nuvarande lydelsen av 1924 års lag föreligger, såsom av det förut anförda framgår, icke något hinder för målsägande att vid rannsakningsdomstolen anhängiggöra ansvarstalan för av den tilltalade inom annan domstols domvärjo begånget brott. Då det icke avses att åstadkomma någon ändring härutinnan, har sålunda en målsägande, som vill begagna sig av det förenklade rättegångsförfarandet, i det fall att den tilltalade icke hålles häktad att hos vederbörlig stämningsgivare vid rannsakningsdomstolen anhålla om stämning å den tilltalade för det utom dess domvärjo begångna brott varom fråga är. Prövningen huruvida förutsättningar finnas för tillämpning av 1924 års lag sker självfallet först vid rannsakningsdomstolen.

Andra stycket, sådant det i departementsförslaget utformats, bör undergå

någon jämkning till förebyggande av den icke avsedda tolkningen att åtal för brott, begånget utom rannsakningsdomstolens domvärjo, skulle kunna anhän- giggöras först sedan talan å ett inom dess domvärjo begånget brott blivit vid domstolen upptaget. Avsikten är naturligen att samtliga brott skola, där om- ständigheterna det medgiva, kunna åtalas samtidigt t. ex. genom en av veder- börande åklagare utfärdad gemensam tjänstestämning. Angående innehållet i en dylik gemensam stämning torde några särskilda bestämmelser icke vara erforderliga.

Från några håll hava farhågor uttalats för att efter genomförandet av den föreslagna lagändringen tillämpningen av 1924 års lag skulle komma att hos åklagarmyndigheterna vålla tveksamhet eller rent av föranleda till godtycke i fråga om val av domstol. Det har i anledning härav ifrågasatts huruvida icke vissa föreskrifter angående lagens tillämpning borde meddelas, utöver vad i cirkuläret den 20 juni 1924 funnes föreskrivet. Ehuru givetvis menings- skiljaktigheter någon enstaka gång kunna uppkomma mellan olika åklagare vid val av rannsakningsdomstol, lära dock några regler för lösandet av dylika meningsskiljaktigheter icke lämpligen böra utfärdas i författningsväg. Det må i detta sammanhang omnämnas, att inom den närmaste tiden torde komma att framläggas förslag till en omorganisation av de nuvarande landsfogde- tjänsterna till överåklagarbefattningar med chefsmyndighet i förhållande till övriga åklagare vid de allmänna underrätterna. Det spørsmål, varom här är fråga, torde efter en dylik omorganisation kunna förväntas komma att från fall till fall av vederbörande överåklagare lösas på det lämpligaste sättet.

En länsstyrelse har, såsom förut anmärkts, befarat att det någon gång kom- me att inträffa att vederbörande domstol sökte skjuta ifrån sig handläggning- en av ett mål som lika gärna kunde upptagas av annan domstol. Att söka genom särskilt stadgande förebygga ett dylikt, mot andan i ifrågavarande lag- stiftning stridande förfarande torde icke vara erforderligt. I de främmande rättssystem, där man har en likartad forumbestämmelse, har efter vad som kunnat utrönas bestämmelsen icke särskilt kringgärdats till tryggande av dess tillämpning.

Vad slutligen angår den av överståthållarämbetet väckta frågan om rätten till åklagaran delar i böter för brott, begånget inom annan domstols domvärjo än den där talan för brottet föres, torde några särskilda bestämmelser härom icke vara erforderliga, lika litet som rörande frågorna om rekonventionsansvar och behörighet att i högre rätt fullfölja talan mot underrätts utslag. I alla dessa fall lärer det, på sätt anfördes av dåvarande departementschefen vid re- missen till lagrådet den 3 mars 1922, böra ankomma på åklagaren vid rann- sakningsdomstolen att övertaga alla en åklagares rättigheter och skyldigheter med avseende å åtalet för det utom rannsakningsdomstolens domvärjo begång- na brottet.

Enligt nu angivna grunder har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.*»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Bilaga.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.

Härigenom förordnas, att lagen den 22 februari 1924 angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Är någon vid allmän underrätt tilltalad för brott, skall vid den rätt upptagas jämväl talan, som mot den tilltalade föres på grund av brott, begånget inom annan allmän underrätts domvärjo, såvida det kan ske utan men för utredningens fullständighet och det eljest med hänsyn till kostnader och andra omständigheter finnes lämpligt; dock må ej på grund av vad nu sagts upptagas mål, för vilka i fråga om rätt domstol gälla särskilda, från stadgandena i 10 kap. 21 § rättegångsbalken avvikande föreskrifter.

Uppkommer efter vad i första stycket sägs fråga om upptagande av talan vid domstol på grund av brott, begånget inom annan domstols domvärjo, ankomme på åklagaren vid den förra domstolen ej mindre att, på framställning av åklagare vid den senare domstolen, vidtaga erforderliga åtgärder för åtalets anhängiggörande än även att utföra åklagartalan.

Varder i — — — är fråga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 22 januari 1935.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet MOLIN,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 januari 1935, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ernst Leche.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1935.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler lagrådets den 22 januari 1935 avgivna utlåtande över det den 4 januari 1935 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av lagen den 22 februari 1924 (nr 23) angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål.*

Under förmälan att i förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, vidtagits ett par smärre jämkningar av redaktionell natur hemställer föredraganden, att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Tidelius.
